

Asia: Lausuntopyyntö Pudasjärven Kuikkasuon tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta (POPELY/4047/2024)

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Lausunto

1 Johdanto

Winda Energy Oy suunnittelee Pudasjärven kaupungin länsiosan alueelle noin 16 tuulivoimalan rakentamista sekä noin 35 kilometrin mittaista sähkönsiirtoreittiä (pääosin nykyisen johtokäytävän rinnalle). Tuulivoimaloiden suunniteltu korkeus olisi enintään 350 metriä ja yksikköteho 7–10 MW.

2 Lausunto

Poronhoidon osalta suunniteltu tuulivoima-alue sijoittuisi ensisijaisesti Kollajan paliskunnan alueelle, mutta vaikutukset saattavat ulottua myös Oijärven ja Iksen paliskuntien poronhoitoon. Sähkönsiirtovaihtoehtoissa vaikutuksia syntyisi kaikkien näiden kolmen paliskunnan alueille. YVA-ohjelmassa edellä mainitut paliskunnat ja niiden poronhoito on kuvattu vain pääpiirteittäin. Poronhoidon rakenteita (laidunalueita, aitarakenteita yms.) ei YVA-ohjelmassa ole kuvattu. Paliskuntien paikkatietoaineistojen (liiteri.ymparisto.fi) mukaan hankealue sijaitsee Kollajan paliskunnan syyslaidunalueella ja sen kohdalla kulkee porojen syys- ja kevätkiertoreittejä. Lähin erotusaita sijaitsee n. 2–3 kilometrin päässä hankealueesta.

YVA-ohjelmasta ei ilmene onko alueen paliskuntien kanssa jo järjestetty keskusteluja tai neuvotteluja. Luke näkee tärkeänä, että alueen paliskuntien kanssa käydään koko prosessin ajan keskustelua alueen poronhoidosta ja tuulivoimahankkeen mahdollisista vaikutuksista siihen.

Poronhoitoon mahdollisesti kohdistuvien vaikutusten arviointimenetelmiä YVA-ohjelmassa on kuvattu vain pintapuolisesti. Vaikutusten arvioinnissa käytettäviä aineistoja ei ole kuvattu riittävän tarkasti, ja kokonaisuudessaan vaikuttaa siltä, ettei eri aineistolähteitä ole huomioitu riittävästi. Yhteisvaikutusten arviointiin käytettäviä menetelmiä ei myöskään ole kuvattu. Luke näkee, että yhteisvaikutusten huolellinen arviointi olisi keskeistä, sillä hankealueen paliskuntien alueelle on suunnitteilla suuri määrä uusiutuvan energian hankkeita.

Luke näkee hyvänä, että vaikutusten arvioinnissa suunnitellaan hyödynnettävän ”erityisesti paliskunnan kokemukseen perustuvaa tietoa porojen alueiden käytöstä ja eri alueiden merkityksestä paliskunnan toiminnan kokonaisuuden kannalta”. Luke näkee kuitenkin, että lisäksi esim. GPS-pantaseuranta-aineistojen hyödyntämisestä olisi syytä harkita. Lisäksi mm. aikaisempi tutkimustieto ja selvitykset tarjoavat tärkeää pohjatietoa vaikutusten arviointia varten.

Vaikutusten arvioinnin lisäksi Luke näkee keskeisenä, että ympäristövaikutusten arvioinnin ohessa pyritään selvittämään, miten poronhoidolle mahdollisesti aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia voidaan estää, lieventää ja korvata sekä miten hankkeen vaikutuksia seurataan. Myös näiden osalta on tärkeää hyödyntää paikallista kokemuseräistä tietoa.

15.10.2025

Vaikutusten arviointiin osallistuminen aiheuttaa kuitenkin paikalliselle poronhoidolle kustannuksia erityisesti menetetyn ajan muodossa. Luke näkee, että koituneita kustannuksia tulisi mahdollisuuksien mukaan korvata. Vähintäänkin neuvottelut, keskustelut ja tietopyynnöt tulisi järjestää niin, että ne kuormittavat paliskunnan varsinaista poronhoitotyötä mahdollisimman vähän. Lisäksi Luke näkee yhteisvaikutusten arvioinnin keskeisenä, sillä paliskuntien alueella on runsaasti eri vaiheissa olevia uusiutuvan energian hankkeita. Yhteisvaikutukset alueen poronhoitoon nousevat mahdollisesti erittäin suuriksi, mikäli useampi paliskunnan alueelle suunniteltu hanke toteutuu. Lisäksi niihin liittyvät lupaprosessit entisestään kuormittavat alueen poronhoitajia.

YVA-ohjelmassa ei Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan ole riittävässä määrin tunnistettu ja kuvattu niitä keskeisiä asioita, joihin vaikutusten arvioinnissa tullaan kiinnittämään huomiota. Luke painottaa, että vaikutusten arvioinnissa tulee keskittyä laaja-alaisesti poronhoidon kannalta keskeisiin tekijöihin, käydä tiivistä vuoropuhelua paliskunnan kanssa koko prosessin ajan sekä monipuolisesti hyödyntää saatavilla olevia aineistoja, tutkimuksia ja selvityksiä. Paliskunnille tulisi myös varata riittävästi aikaa vastata tietopyyntöihin, toimittaa tiedot hankkeen etenemisestä ja muutoksista mahdollisimman nopeasti sekä pyrkiä järjestämään tapaamiset niin, että ne haittaavat varsinaista poronhoitotyötä mahdollisimman vähän.

Kokonaisuudessaan Luke näkee, että poronhoitoon kohdistuvaa vaikutusten arviointia tavoitteineen, aineistoineen ja menetelmineen ei ole riittävästi kuvattu. Kyseisen YVA-ohjelman tulisi Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan sisältää tarkemmat kuvaukset poronhoitoon ja porotalouteen kohdistuvan vaikutusarvioinnin osakokonaisuuksista ja niiden toteuttamisesta. Näiden osakokonaisuuksien toteuttamisesta tulisi olla ainakin seuraavat tarkemmat kuvaukset:

- 1) Mitä ja miten tutkimustietoa tai muuta saatavilla olevaa julkaisutietoa tuulivoiman ja samankaltaisten maankäyttöhankkeiden vaikutuksista poronhoitoon hyödynnetään?
- 2) Millaisia aineistoja ja taustatietoja kootaan ja hyödynnetään kun selvitetään ja kuvataan paliskuntien ja hankealueen poronhoitoa, laitumia, porojen laidunten käyttöä ja laidunkierroa sekä maankäyttöä?
- 3) Miten ja missä vaiheessa paliskuntien kanssa käytävät neuvottelut ja vuoropuhelu toteutetaan, jotta saadaan riittävät tiedot mm. poronhoidosta, laitumista, porojen laidunten käytöstä ja laidunkierrosta sekä nykyisestä maankäytöstä ja sen vaikutuksista poronhoitoon paliskunnissa ja hankealueella?
- 4) Kuinka kattavasti paliskunnilta tiedustellaan arvioita hankkeen mahdollisista vaikutuksista poronhoitoon ja porotalouteen?
- 5) Miten näitä paliskuntien antamia tietoja ja arvioita hyödynnetään lopullisissa vaikutusarvioissa?
- 6) Millä tavalla ja missä laajuudessa hankkeen yhteisvaikutukset mm. muiden vastaavien tai samankaltaisten toiminnassa ja rakenteilla olevien tai suunniteltujen hankkeiden sekä muun maankäytön kanssa arvioidaan?
- 7) Miten yhteisvaikutusten arvioinnissa huomioidaan myös paliskuntien antamat tiedot ja arviot?
- 8) Miten poronhoitoon ja porotalouteen kohdistuvien haitallisten vaikutusten lieventämistä, kompensointia ja seurantaa tullaan huomioimaan ja selvittämään vaikutusarvioinnissa?

15.10.2025

Linnuston osalta Luke näkee puutteena, että hankealueen metsäkanalintuja on kartoitettu vain yhtenä vuonna. Useampana peräkkäisenä vuonna tehty soidinpaikkaselvitys antaisi alueen merkityksestä kanalinnuille paremman kuvan kuin yksittäisenä keväänä tehty selvitys, sillä soidinten esiintyminen riippuu tällä syklisellä lajiryhmällä mm. alueen senhetkisistä kanalintukannoista. Yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle ja siten lisää epävarmuutta. Tällöin tulosten tulkinnassa ja johtopäätöksissä on syytä olla varovainen.

Pintavesien osalta ohjelma on suppea ja kalastoa ei mainita ollenkaan. Tältä osin Luke näkee tärkeäksi, että hankkeen mahdollisiin vaikutuksiin kalaston osalta tullaan perehtymään tulevassa selostusvaiheessa. Pintavesistöjen kannalta on olennaista suunnitella hankkeen työt ja rakenteet niin, että vältetään kaikkea kiintoainekuormitusta alueen uomiin. Yhteisvaikutuksia tarkastellessa tulee huomioida, että jokivesistössä vesistöön päätyvä kuormitus vaikuttaa veden laatuun kuormituspisteestä alavirtaan päin koko joen matkalla, toki laimentuen virtaaman kasvaessa.

Tämän hankkeen selostusvaiheessa tulee kiinnittää erityisesti huomiota läheisiin linnustollisesti arvokkaisiin kohteisiin ja Natura-alueisiin sekä hankkeen yhteisvaikutuksiin. Direktiivilajien asuttamilla alueilla on otettava huomioon muun tuulivoima- ja uusiutuvan energian rakentamisen ja maankäytön yhteisvaikutus kaikkien kyseisten lajien elinmahdollisuuksien muutoksiin. Luke huomauttaa, että osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa olla hyvin laaja.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke korostaa, että metsäkanalintujen soidinpaikkaselvityksiä tulisi tehdä useampana peräkkäisenä vuonna, koska yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle ja lisää epävarmuutta. Ohjelma ei huomioi pintavesiä ja kalastoa riittävästi. Luke katsoo, että Kuikkasuon tuulivoimalahankkeen YVA-ohjelma käsittelee alueen poronhoitoa liian suppeasti. Hankealueella sijaitsee paliskuntien syyslaidunalueita ja sen kohdalla kulkee porojen syys- ja kevätkiertoreittejä, joihin tuulivoimalat, sähkönsiirto ja mahdolliset louhokset voivat vaikuttaa häiritsevästi. Lähin erotusaita on noin 2–3 kilometrin päässä hankealueesta. Luke katsoo, että myöskään poronhoitoon mahdollisesti kohdistuvien vaikutusten arviointimenetelmiä ja aineistoja ei YVA-ohjelmassa ole kuvattu riittävän tarkasti. Luke näkee keskeisenä, että erityisesti paikallista kokemuseräistä tietoa hyödynnetään ja alueen poronhoitajien kanssa käydään tiiviistä vuoropuhelua prosessin kaikissa vaiheissa. Lisäksi esim. GPS-panta-aineistot, paliskuntien tilastot ja paikkatietoaineistot sekä aikaisemmat tutkimukset ja selvitykset ovat keskeisiä vaikutusten arvioinnissa. Luke painottaa myös yhteisvaikutusten arviointia, sillä alueella on mm. useita uusiutuvan energian hankkeita, jotka yhdessä voivat merkittävästi kaventaa poronhoidon toimintamahdollisuuksia. Lisäksi haittojen ehkäiseminen, lieventäminen ja seuranta tulee suunnitella yhteistyössä paliskuntien kanssa.

Nina Peuhkuri

Kehittämispäällikkö, johtava tutkija

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 15.10.2025 klo 09:30:27.

Lausunnon valmistelija(t):

Saara Kattainen

Antti Pekkarinen, Jouko Kumpula

Liitteet:

Tiedoksi: